

ZGODNJA DANICA.

Katolišk cerkven list.

Danica izhaja 1., 10. in 20. dne vsaciga mesca na celi poli, in velja po pošti za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., v tiskarnici sprejemana na leto 2 gld. 60 kr. in na pol leta 1 gld. 30 kr., ako uni dnevi zadenejo v nedeljo ali praznik. izide Danica dan poprej.

Tečaj XVI.

V Ljubljani 10. kimovca 1863.

List 26.

Pravila,

po katerih se je ravnavati pri umirajočih in pri merličih.

Spisuje Andrej Makarovič.

(Konec.)

46. Vpr. Zakaj se pri pogrebih černo oblačimo?

Odg. S tem skazujemo svojo žalost za mrtvim. Njegova duša se je posvetnemu veselju odrekla in podala se v deželo, ktere mi ne poznamo.

47. Vpr.: Kako se nam je treba pri pogrebu obnašati?

Odg.: 1) Za umerlega moramo prav pobožno moliti.

2) Sami pri sebi moramo premisljevati, n. pr. de vsi popotujemo vedno proti pokopališču; za vsacega je tam, kej prostorček namenjen. — Tudi jest bom nehal prej ali poslej na pokopališče hoditi, in nesli me bodo tjekaj. Kava pojde takrat moja duša i. t. d.?

48. Vpr.: Kako se vedejo pri pokopu?

Odg.: 1) Trugo pogreznejo v jamo.

2) Mašnik moli, pokropi trugo z blagoslovljeno vodo, jo pokadi in verže trikrat po nekoliko zemlje na trugo.

3) Potem merliča zagrebejo, napravijo gomilo in na-njo zasadijo križ.

4) Množica se poslednjič pobožno domu verne.

49. Vpr.: Kaj pomeni pogreb truge?

Odg.: 1) De oblečejo truplo namesti z lepo obleko, z žagancami, de mora biti merlič zadovoljen z ozko jamo namesti hiše ali palače in celega sveta. Namesti, de bi pijače in jedi vžival, ga červi požrejo. Namesto, de bi na mehki postelji počival, mora počivati med terdimi žagancami v črni zemlji. V prah in v zemljo se mora spreobrniti, kakor je bil že v paradizu obsojen.

2) Pogreb nam tolažljivo opominja na pogreb Kristusa, ki nam je zopet vstajenje zagotovil. Zatoraj deno merliča tako, de k križu obrnjen proti nebesom gleda. Nadja se enkrat tjekaj priti. Od ondot pričakuje, de ga bo Odrešenik obudil. Leže in ne stojé zakopajo merliča, ker Mesija ne pričakujemo več, ampak v njem počivamo. Tudi zato ga položé, ker je grob tista postelja, v kateri se človek vsih trudov življenja odpočije, dokler ne bo k sodbi poklican in večnega miru zadobil.

50. Vpr.: Kaj pomeni to, de mašnik trikrat zemlje na trugo verže?

Odg.: De se truplo, ki je iz zemlje vzeto, zopet v zemljo spremeni, in de bo iz zemlje zopet k življenju vstalo. Med tem govori duhoven: „Iz zemlje si me naredil, z mesom in kostmi si me obdal, o moj dobri Odrešenik! obudi me na sodnji dan.“ Glej, s tako malo zemlje mora biti zadovoljin posvetni človek, zemeljski červ.

51. Vpr.: Zakaj napravijo gomilo in zakaj postavijo na-njo križ?

Odg.: 1) Gomila naznanja, kako majhen je tudi naj veči človek. Komej de se čez zemljo povzdigne.

2) Križ pomeni, de smo Kristusovi vojaki. Križa se terdno deržimo v življenji in po smerti. Zeleni les v paradizu nas je v grob sunil, suhi les sv. križa nas zopet iz njega vzdigne.

52. Vpr.: Zakaj sadijo nekteri cvetlice in zeliša na gomilo?

Odg.: Rože itd. naznanujejo vesoljno vstajenje spomladansko, naznanujejo večno spomlad.

53. Vpr.: Kaj pomeni odhod množice na svoj dom?

Odg.: Kader si že zakopan, te ves svet zapusti in hitro na-te pozabi. Pa cerkev nikdar ne pozabi na-te. Pri altarji se na-te spominja, na pokopališču te obiskuje in sv. maše opravlja za teboj.

54. Vpr.: Zakaj opravljajo bilje samo za odraslimi?

Odg.: Majhni, ki so se iz tega sveta ločili, ne potrebujejo daritve sv. maše, ker so njih duše gotovo v nebesih.

55. Vpr.: Zakaj se berejo tri maše, ki se zovejo I, VII, XXX?

Odg.: Ker so v starem zakonu mertvaške opravila 30 dni terpele. (Num. 20. 30; Deuter. 34. 8.) Ker pa ni moč toliko dni černih maš brati, zato je bil I (dan pogreba), VII (dan počitka), in XXX pravilno za bilje namenjen. Vender ni treba, de bi bilje ravno ob omenjenih dneh opravljali.

56. Vpr.: Zakaj opravlja cerkev za mrtvimi obletnico i. t. d.?

Odg.: 1) De dušam, ako še terpe, milost sv. maše podari.

2) De žive na mertve spomni in k priprošnji obudi; zatoraj postavljajo pri teh priložnostih mertvaški oder.

Iz Amerike.

V Bayfield-u 20. rožn. 1863.

Prečastitljivi gospod prošt!

Upaje, da še pomnite svojega nekdanjega kaplana, ki Vas je resnično ljubil in še zmira ljub, čeravno naj neizmerno morje in mnogo držav loči, se prederzujem Vam v domači besedi in v ljubem domačem jeziku pisemce poslati. Povzemite vse veselja, ki ste jih kdaj v svojem življenji vživali, in vender vse skupej ne bodo dosegle te sladkosti, ki jo serce moje čuti, kadar pozabivši nekoliko truda polne težave svojega misijona se vvedem in v domačem jeziku pisemce do predragih domorodcev svojih pišem. — Pač preseže vso domišljijo in radost, ki sim jo vžival lansko leto, ko potovaje 200 milj daleč tje v državo Minnesota, najdem štiri kranjske fante. O kako smo se veselili! Zlasti mi je dopadlo viditi, da ti fantje so spoštenega obnašanja in čvrsto vdani sv. veri, nasproti večini Evro-

pejcev, ki zapustivši domovino svojo zapustijo ali vsaj zanemarijo Boga in sv. vero zveličansko. Ti fantje kramarijo vseskozi po državi minesotiški, zlasti med Indijani; angleško jim teče tako gladko kot rojeuemu Angležu ali pa Amerikancu. Naj Vam podam imena teh čverstih fantov; doma so na Dolenskem: Bilčev Janez iz Dola — Terške fare; Rupečev Jože iz Poljan; Mavrinov Peter iz Zagorjz-dice; Zimoničev Jaka iz Brestovico (v Semiči).

Tode akoravno toliko še svoj dom in svoje rojake ljubim, vendar le ves gorim za svoj stan, ki sim ga prostovoljno v poviksanje Božje časti prevzel. O da bi mi le milost Božja krepčala dušne in telesne moči in me zmognega storila za težavni poklic. Nekoliko me pač prihodnost skerbi; vedno bolj in bolj pešam in slabim vsled težavnih opravil in potov, posebno vsled vednega pridigovanja, ki je zlasti v indijanskem jeziku mucno zavoljo dolgih besedi. Dokaj besedi ima po 14, 15, 16, zlogov, in še več, postavim: maia-mawin-ganizidikičimekatewikwanaie (papež), gi-wita-tia-sinimicikanakobidžigan (obzidje), batadowin-gassii-gadiwin (odveza) itd. — Še bolj sim se poškodoval s stradanjem in slabim živežem, ker nimam družega živeža kot kavo ali pa čaj in ribe, česar sim se neznano naveličal. Pač me včasih mika „nach den Fleischtöpfen Egyptens“, tode treba mi je to skusnjava iz glave izbiti.

O začetku sim imel pobožnega Nemca pri sebi, ki mi je kuhel, tode čeravno sva se zlo ljubila, vendar le sva se zavoljo pomanjkanja živeža mogla ločiti. Od njega sim se nekoliko kuhati naučil, ter se sam v kuharijo podal, ali kmalo sim se tega silno naveličal, in zraven so mi škof Baraga pisali, naj popustim kuharijo, ker nisim prišel v Ameriko za kuharja, ampak za misijonarja, ter so neki kanadjanski družini nekoliko plačali, da bi kuharijo za me preskerbela, ki je grozno revna, zlasti, kadar rib ne morejo vjeti. —

Posebno škodljivi so mi premeni vremena poleti. Včasih je vročina poleti vsaj tako huda, če ne hujši, kot na Kranjskem, tode naenkrat sever potegne in huda soparica se v 5 minutah v neprenosljiv mraz presuce. Zima je bolj stanovitna in torej tudi bolj zdrava, ali mraz je včasih strašno oster. Na Kranjskem brez merziota nikoli pod 27. stopnjo ne pride; tukaj pa dostikrat 34. doseže. Zdi se mi, da bi mi zima bolj teknila, ko bi mi ne bilo treba tolikrat v divjih dobravah pod milim nebom v snegu prenočiti. Včasih sedé pri veliki germadi se od spred pecem, od zad zmerizujem, ter presedim celo noč brez spanja, mlo gledaje na svoje tovarše Indijane, ki mraza vajeni sladko spijo, med tem ko drevje mraza poka. Tode včasih, ako ni mraz presilno oster, se pa vendar le tudi jest v gozdu precej dobro počujem; sladkejši zaspim na cedrovih vejah nad globokim snegom, kot doma na blazini pri gorki peči, in se zjutraj krepkejšega in cverstejšega čutim, kot nekda v kranjskem farovski po dobro prespani noči v lepi stanici na dobri postelji. — Prosim, prečastiti gospod prost, molite za me in priporočite me tudi mojim prijatom; odpovem se časnim in pozemeljskim dobrotam in častni pomoči, tode molitevni pomoči pobožnih duš se nikakor ne morem in ne smem odpovedati, je mi je treba.

Mej sprednik, pobožni belgiški duhoven g. Van Paemel, je bil nenavadno krepek moz in močnega zdravja, tode v 10 letih ga je utrudivni misijon polomil in mogel se je v neizrekljivo škodo misijonu v svojo domovino poverniti. Zakaj misijon Lapointe (zdaj se Bayfield klice) je zdaj težavniši kot nekda ob času škofa Baraga. Takrat so bili Indijani večidel ob jezeru; tedaj škofu Baragu ni bilo treba v znotranje kraje hoditi, ampak le okoli jezera, ki so (pozimi večidel po ledu) krog in krog obhodili, preden so škof postali; tode zdaj so se pa Indijani večidel v znotranje kraje pomašili, kamor ni potov ne stez; ob jezeru se je pa dokaj belega ljudstva različnih evropskih narodov naselilo in že nekoliko sel postavilo, post. Bayfield,

Superior. Te okolišnje množijo terpljenje; vender, prečastiti gospod prost, te težave, verjemite mi, so sladke in polne tolažbe, ako se premisli in pretehta vrednost in cena človeške duše. Vem ali vsaj upam, da z mojim terpljenjem je pomagano dokaj dušam, ki bi se sicer, brez duhovne pomoči, ali v ajdovski neveri, ali v krivoveri, ali v grehu iz tega sveta ločile v neznano večnost; upam pa enako, da moje terpljenje mi bo služilo tudi v zveličanje moje lastne duše. Kdo bi se pač ne trudil za take dobičke?

Prečastni gospod prost, gotovo ste brali vlansko leto v evropskih časnikih od hudega boja, ki se je bil takrat vnel med ameriansko vladjo in nekim indijanskim narodom. Sioux (leg. Siuh), ki so sosedi naši, grozovit narod indijansk, in silno sovražijo kersanstvo in izobraževanje belega ljudstva. Ti so se vzdignili in poklali vse belo ljudstvo poleg reke Misisipi v minesotiški državi. V zgodovini novejših časov se nikjer ne bere ostudniši morije, kot se je godila v teh nesrečnih krajih; blizo 1000 oseb, večidel belih Amerikancev, Nemcev, Švedov, je poginilo v strašnih mukah, ki si jih le domišljija divjakov izmisliti zamore. Tudi naši Indijani, Čibwe, kar jih je ajdov, so se bili začeli vzdigovati in so žugali vladii z vojsko, ako se jim krivice ne poravnajo. Tirjali so pač, kar je bilo prav; zakaj hude krivice so se jim delale po amerianskih agentih, ki so jim zadrževali in kradli plačilo, ktero jim gre za zemljo, ki so jo vladii prodali v viskonsniški in minesotiški državi.

Med ravno temi homatijami se je približal čas, o katerem se Indijanom navadno letno placilo odrajuje; tedaj so se Indijani mojega misijona, iz treh držav (Michigan, Viskonsin in Minesota) na treh krajih snidli, t. j., v Fond du lac-u, Grand Portage-u in pri Hudi reki (Bad River), in zlo se je govorilo, da bodo čez agenta (vradnika indijanskih oprav) in sploh čez belo ljudstvo planeli in poklali vse, kar je belega obraza. Vsled tega je jelo iz mojega misijona vse belo ljudstvo bežati, čigar število je majhno v primeri z Indijani. Opravnik vedoč, da Indijani edino katoliškega misijonarja spoštujejo, me je naprosil, naj ga spremlujem po vsih teh krajih, kjer bo placilo odrajevalo, in miril Indijane, ko bi utegnili rogoviliti. Zlasti iz Grand Portage-a nam je strašivna novica dohajala, da se ondasi Indijani, od Angležev nasuntani, za hud boj pripravljajo.

Šli smo naprej v Grand Portage, na severno stran jezera blizo Fort William-a (ki ga na zemljokazu najdetete.) Podali smo se od Lapointa na ravnost čez v veliki ladji (Schooner); 3 dni nismo nič vidili, kot zemljo in vodo. Pridši v G. P. najdemo divjake že vse skupaj; bili so večjidel na pol nagi in tetovirani, vender pa prav prijazni in mirni, brez vsega orožja, razun Tomahavk (Streitax). Res da so bili njih glavari v zbori nekoliko hudi in glasni, ali opravnik, ki se jih je uzevano bal, jim je vse obljubil in dovolil, karkoli so tirjali, in s tem jih je potolažil. Označeval sim jim sicer 2 dni sv. vero, tode akoravno so me bili veseli, in so me radi imeli in poslušali, se vender nihče ni dal kerstiti. Kerseuih Indanjanov je v Grand Port. kakih 90; nekaj so jih naš rojak Pirc kerstili, ki so pred 20 leti tam sv. vero učili, večidel so jih pa francoski misijonarji Jezuiti spreobernili, ki imajo svoj sedež unkray meje zedinjenih držav v angleskih naselbah. (Dal. nast.)

Popotni spominki.

Romanje k sv. Kervi v zgornjem Gorotanu.

V častilni spomin štiristoletnice slavne ljubljanske škofije popisuje

Jož. Levčnik.

(Dalje.)

Od farne vasi Moric naprej derži cesta tik ob dereči Beli, prestopi kmali taisto, pripelje skoz bolj dolgočasno

okolico v okrajno fare Zagoriške. Ta vas in celo polje njeno stoji menda, kakor je po legi soditi, na strahovitem zemeljskem plazu. — Dež me je nadalje nategoval in prav rad sem ubogal Dolskega gojzdnarja, ki me je bil dotekel, da stopili smo z fantom v zapušeni ob cesti stoječi mlin vedrit. Marsikaj mi je pravil ta mož; naj prijetniše pa, kar mi je povedal, je bilo za mene to, da se bo vreme morebiti danes še prav dobro naredilo. Res je pojenjalo nenadoma kmalo deževje, odrinili smo naprej, prestopili kmal zopet Belo ter šli po dolgem stermem klancu navkreber. Verh taistega ostala nam je farna vas Zagoriška k desni, na levo unkraj Bele padal pa je zopet mogočni slap v dveh odskokih čez sterno pečino. Malo še koračimo naprej in pod klancem k desni v stisnjeni dolini pokazal se je ob cirkniškem potoku s svojim gradom terg Dole (Döllach), ki šteje čez 80 hiš. Zalostna priča nam je zopet imenovani terg, da vse pod solncem je minljivo. Tu, kjer so najti bili nekdanj naj bogatejši zakladi celega Gorotana; tu kjer je mergetelo nekdanj od trum delavnih zadovoljnih ljudi; kjer je v slednji hiši vladalo blagostanje, celo obilnost — tukaj vdomačila se je zopet tihota, sročina in pomanjkanje. In odkod to? Bliš naj zlahtnejše rude, rumenega zlata, ki se je obilno obilno kopalo v bližnjih stermih gorah, obledel je, in v pol razpadenih in praznih fužinarskih hišah dolskih zdihuje zdaj ubožno prebivavstvo po zaslužku. Nič jim ni ostalo od preteklosti razun britkega spomina na nekdanje srečne čase. Čudno je celo še to, da vkljub tolikemu nekdanjemu bogastvu niso si ustanovili Dolci svoje lastne fare, temuč iz bližnjih Zagoric opravljala se jim je nekdanj, kakor tudi še dné današnjega, Božja služba. — Kdor se je ne more udeležiti tukaj, mora pol ure dalječ v Zagoricah sv. maše iskati. — Kar ima kraj hvale vrednega, je samostan šolskih sestrá, ktere imajo blizo cerkve svoj prostorni dom in podučujejo žensko mladost v potrebnih vednostih. Pa tudi ta ustanovitev gre v čase, ko se je bila že revščina vdomačila tukaj. —

Svetovalo se mi je, da šel bi odtod gledat Cirkniški slap, ki se iz neke višine na severno-izhodni strani Dol vidi. V večih odskokih pada nek čez 80 sežnjevisoko pečino v grozovito žrelo, iz katerega globočine votlo bobnenje odmeva. Slap, kakor tudi več ur dolgi predih, skoz katerega potok teče, bil bi pač rad vidil, al časa mi je zmanjkovalo, toraj sem jo odrinil po kratki pomudbi zopet naprej. —

Zapustivši Dole v dobre pol ure prestopil sem poleg njezne cerkvice (Putschal), posvečene nebeški Kraljici Marii, zopet Belo, in zdaj šel sem po samotni ožini novim čudežem narave nasprot, na ktere me je že daljno bobnenje pripravljalo. Skoraj da bi me bilo samega v ti samoti nekako groza, ako ne bi bil dobil tukaj marljivih Tirolcev iz Dol, ki so iz sinjega roba krojili in obdelovali ploše za tlak svoje nove farne cerkve. Dolina postaja namreč tukaj vedno bolj in bolj ozka, sterne pečine vzdigujejo se kviško od reke, ktera se precej dalječ s strašnim vihranjem in hrúšem peni, vali in svedra po skalnati strugi navzdol. Le s silo otel je tu človeški trud jezni Beli ozki prostor za cesto; — pa tudi le močne skale in jezovi ob obeh bregih so kos penečim valovom, da ne vkončajo zopet težavnega dela človeških rok. Blizo ravno ob sredi te vodene derče pelje zopet most na unkranjo obrežje. Z nekakim stiskajočim čutom zaupa človek svoje življenje, al vender mi je začudenje v sredi mosta ustavilo vtudene noge. Pokazala se mi je namreč naprej gor k levi kot daljna mejnica doline rujavkasta, čez 400 čevljev visoka navpik kipeča skalnata stena, čez katero se je ovijal enako širokemu srebrenemu pasu „devični slap“ (Jungfernsprung). Hitel sem zdaj, da prišel bi prej v njegovo neposredno bližavo. — Če bi človek prot mostu grede mislil, da prišel bo

zdaj do konca sveta, motil bi se. Glej! kalna Bela vmirila se je kmalo nad mostom zopet in prav pokojno je tukaj šumljala. Dolina zopet se je jela odpirati. Na desno so hribi skoraj do verha v njive in laze podelani, mnogo kmetij kaže svoje lesene, v švicarskem zlogu narejene poslopja; ob levi pa dviguje se že omenjena rujavkasta pečina silno visoko in dozdeva se človeku, da raste vedno višja in višja pred njegovimi očmi. Tamni gojzd ob cesti zakriva jo en čas, slap se ene trikrat zmed gosave pokaže in zopet skrije, dokler se poslednjič vstric njega ne pride in se od temena do dna ne ogleda. Le kalna Bela ločila me je tu od njegovega podnožja. Na zeleno tratico ob cesti sem se vsedel in kakor okamnen pregledaval in občudoval sem ta pravi čudež narave. To ti je res slap slapov. Velik potok privali se gori verh sterne pečine, podlage mu zmanjka — nagne se čez 400 čevljev visoko steno — razprši se v legijone kapljic in kakor biserna megla pada čez celo višino na skalnato in od moči slapa razprskano in razgledano podnožje. Tu se kapljice zopet zedinijo v potok, kteri popolnoma bel urnega teka Beli nasprot hiti. „Res! čudne so, Stvarnik, dela Tvoje! — kakšni si še le Ti v popolnosti svoji!“ bile so besede, ktere sem tu vprico slapa zapisal v knjižico svojih popotnih zaznamkov. O nemškem imenu tega slapa ti imam, dragi bravec, naslednje povedati: Visoko gor nad pečinami pasla je svoje dni berhka pastarica — prava cvetka planinska — svojo čedo. Nesramna slast prederznega lovca hoče ji oropati naj lepše, kar prejela je deklica iz rok Stvarnikovih, deviški venec namreč. V plahem begu pred nesramnežem pritekla je do obrobka sterne pečine, kjer je, še vedno preganjana, rajše skočila v strašno globočino ter žertovala se naj grozovitnejši smerti, kakor pa, da bi se vdala bila strastnemu poželjenju v rop. — Tako ustno izročilo. — (Dalje nasled.)

Ogled po Slovenskem in dopisi.

Iz Ljubljane. Nar boljši, kar bo s štiristoletnico ljubljanske škofije mesca vinotoka (okt.) sklenjeno, je misijon, ki se bo pričel 4. oktobra. Nar boljši, pravimo, je to, zakaj neoverzljiva skušnja spričuje, da misijon, kjer koli se je obhajal, je povsod prav veliko nepokojnim srcem in r povernil. In kaj je ljubšega, kakor mir? Kaj je boljšega od miru? Kaj je bolj zaželenega mem miru? Da se je pa res kaj izverstnega nadjati, priča pisanje prečast. gosp. o. Patis-a. Jezusove družbe, do preč. g. korarja in stoljnega fajmoštra J. Zupana, ki pravi med drugim. „Dobili bote misijonarje, ki so delali v raznih škofijah v polno zadovoljnost naj višjih škofov, dušnih pastirjev in občin, in ki jih je povsod spremljal nar bogatejši Božji blagoslov.“ — Vsišiti pa bi bilo le se ene reči, ko bo namreč nemško umeči del prebivavcev to dobroto vžival, de naj bi saj tudi Slovencev kaka mervica doletela, naj bi bile namreč saj o jutrih v šenklaški cerkvi slovenske pridige. Se ve, da nar boljši bi bilo, naj bi se vstric nemškega v kaki cerkvi tudi v slovenskem jeziku misijon obhajal. Dobrega vspeha pa se je s tem bolj nadjati, ker ob času misijona veliko duhovnov une družbe za njegov sad moli, in priporočuje se ravno to vsem duhovnom in drugim dobrim srcem.

Umni gospodar (2. list) naznanja, da pri kronanji Marije D. v Barbani je bilo vse tri dni silo veliko ljudi, tudi Slovencev, zlasti Kraševcev, in slovensko petje kraških romarjev je Lahom prav všeč bilo. Zlata krona, s katero so Marijo podobo kronali, je prelepo narejena v Vidnu iz starih zlatnin, ki so poprej podobo v barbarskih cerkev zaljšale, darovane od pobožnih romarjev. Ima tudi več dražih kamnov, ki jih je podaril neki videmski kanonik, in so bili podarjeni ranje videmskemu nadškofu Lodi-u o poroki očetu sedanjega napolitanskega kralja.

Vredništvo „Umnega gospodarja“ vabi tiste, ki ga želijo prejemati, naj pošljejo svoje imena do 21. kim. vred-

*) Nekateri poslovenjujejo ga „devični skok.“

ništva v Gorico (v Rastelu števil. 291); denara zdaj še ni treba, ker cena in izhajanje se bo še le po številu oglasnikov določilo.

Prošnja slovenskim pisateljem. V imenu slovenskega vstava pri sv. Klemenu v Rimu gosp. Štefan Mlinarič, nadduhoven ondotnega korarstva, prosi vse slovenske (slovanske) pisatelje, da bi svoje dela darovali imenovanemu vstavu ter jih v ta namen poslali do prečast. gosp. dr. Fr. Rački-ga, šolskega nadzornika v Zagrebu. Od l. 1859 ima namreč tudi jugoslovanski narod svoje sprejemne za romarje, in od l. 1863 svoj vstav „Collegium Cyrillo-Methodianum.“ „Rim je z bukvarnicami nar bogatejše mesto na svetu, vsak vstav ima svojo posebno knjižnico, v kateri ji namestovano slovstvo njegove domovine in njena zgodovina, ter so ondi zastopani vsi jeziki in narodi: le samo nar večji, slovenski (slovanski) narod ni mogel dozdaj skazati sadu iz svojega verta v vzajemnih rimskih vstavih. Naravni nasledek tega je, da nas večerni narodi cenijo barbare, nimajoče slovstva,“ pravi gosp. Mlinarič. Tej nepriliki vkljub je korarstvo sv. Jeronima v Rimu napravilo že l. 1860 bukvarnico bogoslovskih in zgodovinskih del, ktera obsega čez 3000 latinskih, arabskih, in le nekoliko glagolskih in družih bogoslovnih buk-
kev. Ker je tedaj bukvarnica tako ubožna z domačimi, zlasti občnoslovensko slovstvo tikajočimi knjigami, od tod zgorej imenovana prošnja. — Vsak se tukaj sam zavé, kaj in koliko se mu dá v ta namen storiti, mi naj samo to opomnimo, da bi bilo dobro, ako bi mogel kdo Slovencev vse tečaje „Zgodnje Danice“ preč. gosp. dr. Rackemu v ta namen poslati v Zagreb. Gotovo ne bo škodvalo tudi nam Slovencem v tesnejšem pomenu, ako se v Rimu kaj zvé, kaj in kako je z nami. — Vred.

Iz Krašnje. 3. kim. (Birma — Luka Dolinar.) V naši moravski dekanii delili so milostivi naš knez in škof v šestih farah pretečeni teden zakrament svete birme, in sicer 23. v. serp. v Moravčah, 24. v Pečah, 25. na Vačah, 26. v Zagorju, in 27. v Čemšeniku in št. Gothardu; na poti prot domu pa so v četrtek obiskali št. Ozbald, Blagovico in Krašnjo, kakor so na svojem potu v Moravce poprejšnjo saboto počastili št. Vid in Berdo. Povsod, kamor so visoki gospod ko naš viši pastir prišli, bili so sprejeti kakor se že tako med Slovenci samo po sebi razume, z veseljem, spoštovanjem in vso vdanostjo. Kratkočasno priterkovanje s strelom vred je oznanovalo povsod Njih prihod in odhod, prijazno so vihrale raznobarvane zastave pred cerkvami in po cerkvah; ganljivo je nagovorila duhovnega očeta obširne ljubljanske škofije nežna deklica v št. Gothardu; visoki mlaji so sterleli proti nebu, in slavoloki s primernimi napisi so jih pozdravljali. Na poti proti domu pozdravljali je pri obiskanju v to odločenih cerkvah orgelj veseli glas škofov vstop v cerkev na Berdu in v Blagovici; v Krašnji pa so čakali šolarji in šolarice visokega gospoda v cerkvi ter mu pot s cveticami potresali, in povsod so cerkve, kolikor mogoče, se kazale v svojem blišu in lepoti.

Birmancev bilo je v Moravčah nad 700, v Pečah in na Vačah več ko 400, v Zagorju okoli 430, v Čemšeniku pa in v št. Gothardu blizo nad 300. Vreme je bilo ugodno, ljudstva čez in čez obilno in svečanost vsa spodobno in slovesno obhajana. Povzdignilo pa je slovesnost še posebno to, da so milost. knez in škof v Moravčah, v Pečah, na Vačah in v št. Gothardu pridgali, v Moravčah in v Pečah pa še posebno obdani od duhovšine sveto mašo peli. Beseda božja, od škofa oznanovana, ima svojo moč, in ni se čuditi, da so verni tako pazno poslušali svojega pastirja, in da se je slišalo pozneje: „Škof nas pač dobro poznajo, zato so pa tudi nam prav v serce segle Njih besede.“ Res, reči se tu zamore s Sirahom: „In on lije govore modrosti svoje dežju enake, in povečuje Gospoda v molitvi. — Sam stori očitno podučevanje v svojem uku, ter se ponaša z zavezno postavo Gospodovo.“

Da je bila v Pečah, v fari le uro od Moravč oddaljeni, birma, bil je vzrok sveti Jernej, ki je patron ondotno fаре, in je zadel letos na ponedeljek. Peljali so se zato milostivi knez in škof, spremljani od duhovšine, omenjeni dan zjutraj tjekaj, so obhajali tu pri oltarju svetega Jerneja cerkveno svoj god, in se po dokončanem duhovnem opraviu in po zajutreku v Peškem farovžu spet nazaj vernili v Moravce, kjer je bil obed in po obedu odhod na Vače.

Dnevi med naznanjenjem svete birme in nje deljenjem, in posebno se dan nje podelitve, so čas veselja in živega gibanja. Otroci si ne morejo nikoli dosti od birme dopovedati, starši isejo botrov in boter, omišljujejo oblačila otrokom, in si jih nekako vse ložej ohranijo ubogljive. Duhovšina podučuje otroke za sveto birmo, ljudje se pogovarjajo od prihoda škofovega, in v farah, kjer ima biti birma, se napravljajo pota, se stavijo mlaji in slavoloki, se oblačijo cerkve v praznične oblačila, in ko pride trenutek in škof stopi v bližnjo farno okolico, zagermi in se ponavlja strel, zvonovi zapojó in ginjena, vsa srečna, vesela in spoštovanja presunjena sprejme množica vernih svojega višega pastirja.

Tukaj ni nobene sile, nikakega priganjanja, nikakoršne nejevolje, vse dela, vse se trudi z neko radovoljnostjo, z neko radostjo in z veseljem, da se prav vidi, kako živo da verni čutijo in spoznajo sveti in visoki stan Tistega, ki ima priti ko nastopnik apostelnov in viši mašnik med nje, orožit otrociče z duhovnim orožjem za sveti boj na potu skoz zemeljsko življenje proti večnosti. Veselo gibanje na vse strani spričuje svitlo, kako globoko ukoreninjena da še živi sveta vera v sercu Slovencev, pa tudi pri vsih drugih pravovernih narodih, ker povsod med njimi po deželi je čas birme čas svetega veselja in serčne radosti. Spričuje pa tudi nasproti, koliko kolosalno laž da terdijo oni, ki se vzdigujejo sovražno zoper sveto cerkev, in jo zdaj v ti, zdaj v drugi reči napadajo ter pravijo, da v imenu ljudstva govore in ljudstva misli, želje in zahteve naznanjajo. Pač, ko bi ne bila reč ta tako zelo resna in žalostna, rekel bi, da je ravno tako smešna in norčava, in ker so si ekstremi v zlahti, veljá tu znani izrek: *Risum teneatis amici!* in če ga smemo v slovensino prestaviti: „Bog daj rogoviležem pamet, in hudobnim nasprotnikom svete vere spoznanje in kesanje.“

Na svetu je vse spremenljivo, sreča se menja z nesrečo, zdravje z boleznijo, veselje z žalostjo, življenje s smertjo, in tako nasleduje tudi tukaj veselje tem versticam k sklepu — žalostinka. V sredo, to je, 26. vel. serp., pokopali smo v Šmartni v dolini tuhinjski, gospoda fajmostra Luka Dolinar-ja. Kakor človek je bil ranjki priprostega vedenja, ponižnega in preblazega serca; kakor duhoven je bil ves doma v zgodovini, v svetem pismu in v patristiki; kakor dušni pastir neugnan v svojem svétem poklicu, pravi oče sebi izročnim vernim, ni ga, bi rekel, kakor taki v svojem življenju trenutka zgubil, da bi ga ne bil obrnil Bogu v čast, ali pa sebi in bližnjemu v blagor in zveličanje, in v svoji bolezní bil je pravi Job in živi izgled vernega, potepzljivega, svojemu Bogu za vse prejete dobrote serčno hvaležnega in v voljo Božjo vsega vdanega kristjana. Rojen Ločan bil je pa pravi narodoljub in zvést Slovénec. Ko je še vse terdo spalo po slovénski zemlji in je le sem ter tje kak rodoljub bolj na tihem čul in slovénšino gojil, pred štiridesetimi léti že je ranjki skladal pesme v predragem maternem jeziku, in napravljaj napeve, ki še vedno svojo veljavo v cerkvi imajo, in jo tudi brez dvombe ohranili bojo. Kar je bil ranjki slavni Rihar ko skladatelj v višem pomenu, to, bi rekel, bil je Dolinar v ljudskem. Bridka je zguba njegova vsem, ki so ga poznali, in na grobu njegovem topili so se v solzah priprosti in izobraženi, farmani in duhovni v očitno znamenje, kakega moža da so ravno kar tamni gomili izročili. Naj počiva v miru truplo njegovo v črni zemlji, in večna luč naj sveti blagi njegovi duši!

Po Gorenskem, kakor po Dolenskem, se vse giblje v cerkvenem življenji. Ako se ozremo nekoliko na loško

in poljansko stran, vidimo da cerkev v stari Loki po neutruden skerblijivosti gosp. dekana Kramarja čedalje lepši napreduje. Nepridni stari stolp je odnešen, zid na vseh straneh že prav visok, velik del že do obokanja; nar hujši težave in skerbi so premagane; nar boljši delo pa bi storil, kdor bi z izdatnim denarnim pomočkom sv. Jurju pomagal delo prav hitro h koncu gnati. Veliko in lepo delo je cerkve zidati in jih pomagati zidati. — Loški novi zvonovi v prebarvanem zvoniku Božjo slavo prav častljivo oznanujejo. Pa ne le pri veliki farni cerkvi, ampak tudi pri podružnicah je vedno budeče okó ondotnega gorečega pastirja gosp. Remica. Pri sv. Barbari je nov zvonik, na Hribcu, loški Kalvariji, je že veliko napravljenega, pa veliko se še pripravlja itd. — Poljanska fara, ki je že toliko pridnih sinov darovala za oltar Gospodov, je obhajala zopet zaporedoma dve novi maši. Trinajsto nedeljo po Binkošti (23. vel. serp.) je imel novo mašo gosp. Fr. Dolinar, od sv. Križa pri Poljanah, ki mu je manjkalo še pol leta do 23 let in so ga smeli le s privoljenjem iz Rima posvetiti. Angelsko nedeljo pa je obhajal ravno to opravilo s posebno slovesnostjo gosp. Janez Čadež, iz Devnic, ki je še le 3. bogoslovsko leto doveršil. Obširna cerkev s svojimi sedmerimi kori je bila vsa gosto natlačena ljudstva; bilo jih je pa tudi zunaj toliko, da menda v Poljanah še nikoli ni bilo tolike množice skupaj. Bil je zjutraj shod pri bližnji podružnici sv. Olbnika in potem je vse v Poljane pritegnilo. Z novo mašo je bila sklenjena tudi poroka njegovega brata, ktero je novi mašnik precej po pridigi opravil vpricho osrečenega očeta, velikega števila novomašnih in ženitvanskih svatov. Sosednji in drugi gg. duhovni so s svojo pričujočnostjo obé novi maši lepšali. — gg. bogoslovci s svojim izvrstnim petjem častljivost Božje službe poviševali. Duhovni z bogoslovci id. so bili v duhovski hiši, drugi pa na domu g. novomašnika radodarno bogostovani. Upamo, da je Cerkev z novima mašnikoma zopet dva goreča služabnika pridobila, Bog ju poterjaj. Je pa tudi v poljanski dolini še dosti lepoupnih cvetic zastavljanj za Božjo hišo, ki jih sv. Duh ohrani modre in nedolžne! Gostoljubni poljanski fajmošter gosp. Globočnik niso častitljive cerkve le samo za novi maši dali lepo ozaljšati, temveč tudi sicer z vso marljivostjo skerbijo za njo. Ni davno ko je turn popravljen in s plehom krit, cerkev od znotraj in od zunaj svetlozelenkasto prevlečena, nov in zal križev pot napravljen, zdaj pa so v delu nove klopi posebno lepega rezljanja. Znani malar in podobar Šubic, Poljanec, dela klopi, kakor je naredil pred nekaj leti veliki oltar in menda skoraj vse drugo pri cerkvi, kar gre v njegovo delo. Zraven tega pa dobivajo tudi podružniške cerkve zmiraj kaj, n. pr. ure turnske pri Marii Devici na Malinskem verhu, pri sv. Olbniku, pri sv. Križu križev pot itd. Ure dela, pravijo da prav dobro, javorski kovač, ki ima tudi zdaj — ljuboje — eno dogotovljeno. — Naj opomnimo pa, da tudi v Javorjah so čast. gosp. ondotni pastir Jan. Možina prav delavni za cerkveni prid. Zraven mnogoterih cerkvenih oblek itd. so napravili čisto na novo cerkvene orglje, orglarja in petje ustanovili, predelali marsikaj pri cerkvi, popravili in obelili zvonik, ki ima prihodnje leto nov do 20 centov težek zvon dobiti, kakor se sliši. In ko so mogli poprej četrtert ure deleč po vode hoditi, so ravno kar naredili tik pri duhovski hiši 11 seznjev globok vodnjak, in še marsikaj drugega doma in po podružnicah, zlasti pri sv. Bolantinu. Tudi duhovnijo so zboljšali z dvema dokupljenima travnikoma, kar bi bilo sedanje čase pač po več krajih dobro, ko je dan na dan vse dražji, duhovnom pa se skerčujejo po marsikterih potih njih pičli dohodki, in k vsemu temu reveži čedalje bolj pritiskajo. — V Leskovci so pred 2 letoma 2 nova oltarja blagoslovili, zdaj pa od Ločanov 1640 liber težak zvon kupili za 1420 gld. — Na Trati so lani cerkev skorej na pol predelali. — Žerovska cerkev je prav slaba in veliko premajhna; ne ve se, če bo verlemu gosp. fajmoštru mogoče novo zidati. — Kaj poseb-

nega je, da v Škofji pod Blegašem, kjer imajo bogati možje velike in drage naprave, pa slabo upanje za kotlovinsko ali kufreno rudo, jabelka, hruške, jagode po celih vejah cvetejo. Od sapa na nje gnana žepena kielina je bila menda spomladi cvetje zamorila, zdaj ko sapa bolj na drugo stran vleče, so pa jele cvesti.

Iz Kamne gorice 23. vel. serp. Š. in P. — Ta dan je bil pri nas blagoslovljen veliki altar, prav lepo, mojstersko delo umetnika g. Jan. Smodnik-a iz Radolice. Ob 10 so imeli domači fajmošter v. č. g. Jan. Vovk napred pridigo, v kateri so pohvalili Kamnogoričane za marsiktere poprejšnje naprave, kakor za križev pot, za popravljenje pokopališa itd., zlasti pa zdaj za tako lepo napravljeni veliki altar. Po pridigi so, pooblasteni od mil. škofa, vpricho dobravškega in kroparskega gg. fajmoštrov, radolskega, begunjskega in domačega gg. kaplanov blagoslovili podobo in potem imeli veliko sv. mašo s strežbo imenovanih gospodov. Bila je na zadnje zahvaljena pesem in darovanje ali ofer, ki se je prav prav dobro obnesel. Med darovanjem se je pela pesem od altarja, ki jo je zložil č. g. Jan. Pirnat sam, tako lepo, da je vse poslušalo in ljudje niso iz cerkve znali.

Pohvaliti moramo tega gospoda sploh za petje, orgljanje, za šolo in modro obnašanje. Slovesnost, ktero je že od jutra povzdigovalo mogočno streljanje, se je popoldan ob 3 sklenila s petimi litanijami, ktere so imeli v. č. g. fajmošter iz Kroke med strežbo družih gospodov. Ta dan je bil zares prav vesel za nas. Trojedini Bog poverni našim gospodom veliki trud, ki ga imajo nam za duše in za cerkev.

Iz Teržica, 2. kim. Naša nedavno osnovana farna bukvarnica je nabrala že blizo 60 zvezkov raznih slovenskih knjig, iz katerih se mladina v svojo lastno in v korist svoje domovine izobražuje. Kakor pa vsak vé, je pri slehernem začetku obilno podpore treba, da se napreduje. Tako je tudi naši farni bukvarnici primanjkovalo denara za nakupovanje podučljivih knjig; ali pravi domoljub se ne vstraši, če mu to in uno ne gre ravno po niti. — Visokopostovani gosp. J. D., pravi rodoljub in ustanovitelj farne bukvarnice, založili so na početku sami nekaj denara, da so se nakupile vsaj naj potrebniše knjige; pa so tudi večkrat vernim pri keršanskem nauku korist farnih bukvarnic razlagali. Besede niso bile brez sadu; število bravk se dovoljno naraša, in darovali ste dve čč. gospé 17 gld. v podporo osnovane bukvarnice. Slava jima! Vi pa, dragi rodoljubi po slovenskih farah, ki se nimate bukvarnic v izobraževanje manj omikanega ljudstva, skerbite za potrebno pašo z dobrimi in podučljivimi bukvami, da ne sega po prepevedanem škodljivem sadu *). Napravite po zmožnosti slovenske knjižice, naj bodo še tako male, gotovo bodo veliko sadu obrodile. Iz početka poišite vseh slovenskih knjig, ki se tu in tam po omarah in policah valjajo, in jih nihče ne pogleda; te zdravane naj vam bodo kvas novo osnovane knjižnice. —

Ivan T.

V Ternovem, na Notranjskem, 4. sept. — b —. Klatili ste se undan po naši dolini dve ženski, ena mlada, druga stara, nekoliko po cigansko napravljeni. Govorili ste sploh nemško; stara le znala je „kranjsko spraho“ lomiti. Kakoršne ljudi ste naleteli, tako ste se vedili obnašati. V eni hiši ste vbogajme prosili, v drugi kako seme kupovali, v tretji pa srečo prerokovali lahkovernim, kar nekteri veliko bolj verujejo, kakor kar je v svetem evangeliji; se vé, da vraže imajo tu svoje poglavitno mesto, dosežejo pa po navadi svoje vredno plačilo.

Prišli ste té dve v neko revno hišo, kjer je ravno gospodinja nekoliko bolna ležala. Hitro jo stareji z navadno žensko zgovorljivostjo miluje, ter pravi: Te boleznj vam je sovražnica kriva. Prišla bo v devetih dneh k vam, spoznali jo bote; ali ne smete nanjo hudi biti, le recite ji: „Če ti Bog odpusti, odpustim tudi jest.“ — Kmalo spoznate, da

*) Zlasti se je varovati pa kužljivih bukev, kakoršnih ene same več skazé, kot deset družih dobrega stori. Vr.

ti ljudje so lahko verni, razgovor se bolj uname. Naenkrat s kačjo hlinljivostjo starši reče: še nekaj vam imam povedati. Radovedni vprašajo, kaj? in začne jim govoriti: Iz vaše hiše že od francoskih vojsk ena duša v vica h terpi. Ta mora rešena biti. Ko bo rešena (ogleduje prav pazljivo podnice v hiši), dobili bote pod hišo zakopani zaklad nad dva tisuč goldinarjev. Če pa rešena ne bo, jih ne zamorete nikdar vzdigniti. Kako pa njo rešiti? radovedni uprašujejo. Zdaj pravi: Prinesite mi 30 goldinarjev, prediva in lonec. Težko je bilo 30 goldinarjev revežem skupaj spraviti, vendar jih zloč, da bi dušo rešili, kakor so si mislili, in bi bogati zaklad dobili. Zdaj starji vzame denar in se dela, kakor bi ga djala v lonec. Lonce dobro s predivom obviije in zaveže, reče prižgano svečo prinesiti, ter pravi: Dobro zapazite, kar vam zdaj povem. Skozi tri petke molite več očenašev, vender sleherni petik enega manj, za duše v vica h. Lonce spravi gospodar v svojo skrinjo. Bog varuj pa odvezovati popred ko nazaj pridem; kdor bi se tega prederznil storiti, bo tako gotovo v pekl u gorel, kakor ta sveča tukaj gori. Ker so bile svete reči med vraže vmešane, so ljudje verjeli, goljufici pa ste jo pobrali čez hribe in doline. Drugi dan že ljudi skerbi, znala bi biti goljufija. Vprašajo modre ljudi, kateri jim vražo odkritoserčno razodenejo, ter da so goljufani, česar so se žalostni in osramoteni naglo prepričali. Namesto denarja v loncu najdejo kamen v papir zavit. — Vraže so že marsikoga dobro splačale, da ga je dolgo bolelo.

Naznani, draga Danica, slovenskim bratom, da bi se teh žensk varvali, ko bi jih prišli obiskat. Nar boljši bi pa bilo, da bi se zročili gosposki, naj bi ji spostila, in jima potni list prav gorko podpisala, ter bi se spomnili, kdaj ste z vražami bližnjega sleparili in goljufali.

Na Slatini 7. sept. Š. Gosti so se jeli od tod celoma poslavljati, do zadnjega avg. jih je sem prišlo 2591, in zmed teh so bili mnogi prav imenitni, in trije škofje. Zdaj pa je že skoraj vse prazno in pozaperto. Duhovne vaje se bodo letos tukaj za našo lavantinsko škofijo obhajale od 21. do 25. sept. Zna biti, da bi se jih pa smeli tudi duhovni družih škofij udeliziti, ker se na tako javnem kraju obhajajo, kamor je pot in prostor vsakemu duhovnu odpert. Še edno. Zna biti, bo ljubo spoštovanim čitalcem Zg. D. ališati, kako da Slavonci o rajnem Slomniku sodijo; nate malo besed iz pisma do mene: „Vi imadoste dobrotu, te mi životopis slavnoga, možebiti naj slavnieg muža naše dobe poslaste, ja Vam zahvalujem, te za uzdarje šaljem vam brezplačno moga Slavonca. — U oostalom želim, da u medjusobnoj slozi budemo, tim više, jer narod slovinski u onih vaših krajevah jest tako dičan, i tako je stupio svestranom u napredku, da si svatko može čestitati, ako je s takovim narodom u srodstvu. — Živila uzajemnost jugoslavenska!“

Hervaske bukve pred papežem. „Kat. list“ piše, da je gosp. A. Jakić, tiskar in bukvar, poslal bukve „pučkih propoviedih“ v Rim sv. Očetu papežu v dar, s hervaškim pismom, v katerem med drugim razodeva neomahljivo vernost Hervatov do sv. Stola. Neki gospod, ki je dar in pismo (v izvirnem jeziku in v italijanskem prevodu) papežu izročil, spričuje, kako je sv. Očetu to darilo bilo drago, in da so ga mnogo opravevali o Hervatih in hervaškem jeziku, — tudi so sami skušali brati izvirno pismo, zapelo se jim je pa pri besedi „Hrvatske“, ker je brez glasnice prva slovka.

Višji v samostanu sv. Klemen a v Rimu je mesca rožnika poslal pismo do slovenskih škofov, s katerim jim naznanja, koliko da se je dozda opravilo v iskanji trupla sv. Cirila, ki neki v ondotni cerkvi počiva. Prednik omenjuje, kako da je bila cerkev sv. Klemen a, ob znožji homca Coelija, v 11. stoletji o razdevanji mesta z mečem in ognjem od družih ozidji posuta in na posipu nova zidana, ter je ves spomin poprejšnje zginit. Po njegovem prizadevanji in dovoljenji Pija IX pa se je po mnogem odkopavanji nekdanja

bazilika skorej cela prikazala. najdeni so tudi marmorni stebri, malane podobe ob stenah, ki kažejo zgodovino starega in novega zakona, podobe svetnikov itd., nad čimur se učeni in prijatli starinstev silno veselijo, ter si od onod obetajo velik prid za cerkveno zgodovino. Le samo nar večega zaklada, trupla sv. Cirila, še niso našli. Dasi ravno je že veliko prekopanega, je vender tudi se toliko prekopavati, da se boji, da zavolj pomanjkanja pomočkov bode začeto delo nedokončano zastalo; torej v napredvanje tega dela pomočkov prosi škofo in vernike, naj bi smeli kdaj reči, tudi oni so k temu pripomogli, ako se najde sv. truplo imenovanega slov. aposteljna.

Iz Primorja 29. vel. serp. ☩ Blaga Danica! žal nam je, de ti nič veseliga sporočiti ne moremo, kajti strašna siba Božja, ki nas je letas zadela, nas neprenehama še pokorí. V Hrušici, kjer je že 42 govéd popadalo za kugo, jih je spet vnovič petero zbolelo. Nekteri kmetije, ki so ob svojo živino, so spravljeni prav na beraško palico. K temu je pa še pritisnila suša, tako de ne bo ne zelja, ne repe, ne podzemljic (koruna). Okoli Tersta, posebno v Bregu, je pa grozdna bolezen ves sad pokončala. Pri vsem tem tukajšnje ljudstvo, ko nekdanji Izraelci, ostane terdovratno, posebno pa mladost, ki ne de bi se spoznala, rajši okoli svojiga malika dirja. De bi jim vender mili Bog vzel mreno z njih berlavih oči!

— V Terstu se je o sv. Jerneju zrušila hiša z dvojnim nadstropjem, pa ker je bila ravno prazna in se je to zgodilo po noči, je bilo, čast Bogu! brez vse druge nesreče.

Iz Tersta 3. kim. ☩ Po nasvetu mil. škofa in prevzvišeniga gospoda Jerneja Legata se je dovolilo, de v prihodnjic tako imenovani „Vicariatus parochiales“ munski, gročanski, gvardeljski in rojanski se v „fare“ spremené, in de se po tem takem ravnatelj omenjenih duhovnij „farmani ali fajmeštri“ imenujejo.

Druga. Kakor Bogu in cesarju verna tirolska država svoje protivnike ima, tako ima tudi teržaško mesto svoje. V Tirolah hrepené po ravnopravnosti za vsako versko družbo, v Terstu pa se je prederznil neki ud mestne gosposke, pa ne rojen Teržaščan, z vso gorečnostjo natolcevatí, de naj bi se Slovincam prav tako odvzela stara pravica do službe Božje v farni cerkvi sv. Antona, kakor se je storilo pretečeno leto Nemcam pri sv. Petru, ter de bi se v nove farne cerkve „extra muros“ zatirali. Pristavi pa še prav viteško, de dokler se to ne doverši, mestna gosposka ne bi bila v nobenim sočutji z višim škofijskim pastirjem, in de se tudi o zidanji kake nove cerkve ne bi kar ne čehnilo. — Je mar gospodu ob nedeljah in praznikih s slovenskimi verniki napolnjena cerkev sv. Antona oster tern v peti? Ubogi Slovinci! ste pač jagnjeta, kakor se večkrat pravi; torej vas preganja, podí in napada, kjer se komu zdí.

In temu cerkvi in ravnopravnosti enako protivnima predlogu se je ustavil — slovensk? — kaj še! — temuč neki pošten lašk ud omenjene mestne gosposke. — Relata refero.

Iz Velehrada. . . r. Preden se vpišem v spominsko knjigo — památná kniha — duhovsko, ktero je napravil sedanji fajmošter velehradski č. g. Karol Anton Molitor leta 1860. jo pogledam ob kratkem ter si zaznamjam iz nje iz veleoslavne oktave ss. Cirila in Metoda, apostolov slovanskih, ktera se je obhajala od 5—12. julija, to-le: 5. jul. je bilo ondi 150 (kueži) mašnikov in okoli 80.000 ljudi. Veliko mašo je imel kardinal Bédřich, arcibiskup Pražski; 6. jul. 160 duhovnov in 7000 družih potnikov; 7. jul. 140 duhovnov in do 8000 ljudi; 8. jul. je imel veliko mašo Antonin Arnošt hrabě Schuafigotsche, biskup Brněnský, in bilo je ondi 160 mašnikov in okoli 8000 ljudi; 9. jul. je služil veliko mašo Jan. Valerian Jirsik, biskup Budějovický, in sošlo se je bilo 150 duhovnov in 10.000 družih romarjev; 10. jul. 100 mašnikov in 6000 ljudi in Ciril Fr. Napp, opat avguštinski iz Berna; 11. jul. mašnikov 120 in čez 6000 družih ljudi ter Gunther Kaliwoda, Abbas monasterii Rai-

hradensis cum toto conventu; in 12. jul. Bédřich knez arcibiskup Olomúceki, 200 duhovnov in okoli 50.000 romarjev, vse v miru in lepem redu. Sploh pravijo, da je romarjev bilo še več; toda v spominski knjigi je bolj gotovo, bolj verjetno število povedano.

Razgled po kersianskem svetu.

Svitli cesar Francišk Jožef so se 4. t. m. med velikimi slovestnostmi vernili iz Frankobroda na Dunaj.

Povračevanja Armencev v katoliško Cerkev se veliko množi. Iz Cicilije se sliši, da se je v Orfi 40 deržin pokatolicilo. Tudi se glasi o povračevanju k pravi veri v Adami, Kisabu, Marahu, Malohi v Kapadocii in Biregeku.

S Petrograda je Gorčakov razposlal pismo do rusovskih poslancev pri vsih vladah, v katerem opravičuje početje rusovske vlade do mil. vikšega škofa Felinskega in pravi, da je zdaj vikši pastir v Gačini v cesarskem dvoru vseljen z vso častjo, ki se mu spodobi. Gotovo se bo v kratkem odgovor na to pismo slišal.

V London-u je lani mlgsp. Manning mesca v. serp. zidal novo cerkev sv. Karola za 600 ljudi, ki se bo pa dala razširiti za 1400 ljudi. V Beverley-i je bil ravno tisti mesec vkladni kamen postavljen za novo stolnico v čast sv. Vilfrida. Tudi v Hattonu se zida nova cerkev; v Škociji pa je bila 10. vel. serpana pokrita nova cerkev Marije Device. Irlanško semniše za vnanje misijone poleg Dublina je nedavno poslalo 16 misionarjev v razne, veči del neverske kraje. Vse je dobro znamenje, da se katoličanstvo na Angleškem razširja in moč dobiva.

Ko razkolništvo v Carigradu čedalje bolj peša, se hoče pa na Helenskem (Greškem) zmiraj bolj vkoreninovati. Helenski časniki, kakor se je pred nekim časom bralo, neprenehoma lajajo nad katoličanstvom. To pa razkolniškemu metropolitu se ni bilo dosti, ter je v testamentu zapustil denar za vstanovitev posebnega lista za taki prepir zoper katoličane. Pa tudi katoličani ne čakajo z rokami v nederji, temveč vstanavljajo katolišk list, ki bo hudovoljne napade odvracal in bo izhajal na otoku Santorinu, kjer je cvet katoličanov na Greškem.

V novem Jorku v Ameriki je bilo mesca mal. serpana hudo rogovilstvo zavolj popisovanja, in nobena oblast si ni upala razsajavcev ugnati. Kar neprevidoma pa vidi prebivavstvo velike liste ob zidéh, po katerih je katoliški vikši škof upornike vabil, naj se popoldne zberó pred njegovim stanovanjem, tam jim bo govoril in jih opominjal, da naj se k svoji dolžnosti vernejo. Povabilo pravi n. pr.: Vikši škof Hughes možem Novojoščanom, ki jih ta čas po mnogih listih „provarje“ imenujejo.

Možje: Zavolj terganja po udih Vas jest ne morem obiskati, to pa ne ne kazi, da bi Vi mene v vsi svoji obilnosti ne obiskali. Pridite tedaj jutri — v petek ob dveh popoldne do mojega stanovanja.... Imel bom za vas pripravljen govor. Obilno prostora za zbor je krog moje hiše. Govoriti pa Vam utegnem z oglja na pomolji (balkon). Ako bi ne mogel stati, ko bom govoril, mi bote dopustili, da Vam sedé govorim, moj glas je dosti močnejši, kakor pa moji udje. Jest prevzamem odgovor nase in sim Vam porok, da med tem Vašim obiskovanjem in odhodom Vas ne bo motila nikakoršna mestna ali vojaška oblast. Vi, ki ste katoličanje, ali kolikor vas je, imate pravico svojega škofa obiskati, in ne bote za to nadlegani. Jan. Hughes, novojoški visji škof.

Na ta poklic se je 17. m. serp. popoldne zbralo 5.000 Ircev in družih krog škofovega stanovanja, med njimi so bili rovarji, in razni izmed njih z orožjem. — V precej dolgem govoru je rekel vikši škof, da jim govori kakor oče, kakor mašnik pa da noče preiskovati, kako se je pričujoči žalostni stan izcimil. Zavračeval jih je na Irsko in Boga hvalil, da je njega (vikšega škofa) pripeljal v to de-

želo, kjer ni tacega zatiranja. Opominjal jih je dalje, naj rajši prenašajo hudo, kakoršno se jim zdaj zdi, kakor pa da bi si še hujši nakopali. V tej deželi da je vlada stavljen na podlago, ktera se ne smé razdreti; vse da ima ljudstvo v rokah, in vsake štiri leta poslopje obnovi. Bodi si, da bi večina ljudstva kterikrat tudi levično segla, mu je vender ljubši vlada od te večine. Nagovori jih, naj domú gredó, nikar več tega ne počenjajo, ter naj postave spolnujejo, ktere niso bile zoper nje, ki so Irce ali katoličanje. Množica se je na to mirno razkropila, ameriški listi pa vikšega škofa na vse cente hvalijo in ko bi mogli, nad nebesa bi ga povzdignili. To je katoliški značaj, ki povsod obvelja, kjer koli je postenje.

Jeruzalemsko. Poslednje naznanila jeruzalemskega patriarha do bratovšine božjega groba v Kolonii skazujejo, da so poslednjih 10 let judje, protestantje, razkolniški armenii in greki, zlasti pa Rusi, obilno napredovali v sveti zemlji. Ali tudi katoličanje niso poslednji. Velikoserčni darovi iz Evrope so jim v to pomogli. Razun avstrijskega sprejmiša imajo v Jeruzalemu samostane: redovnice s. Jožafa s šolo in bolnišnico, redovnice Marije D. na Sionu s šolo in sirotišnico. Stanovanje za katol. patriarha je že zidano, njegova stolnica pa se zida. Tudi katol. armenci si bodo svete poslopja zidali vstrie avstrijskega sprejmiša. Nunske samostani so nadalje novo zidani v Betlehemu, Jafi in Larnaki, na Cipru, pri sv. Janezu v hribih, v Nazaretu, v Sen-Zan d' Akru, in v Šef-Omaru. Nove misijonisa so napravljene v Betšavur-u pri Betlehemu, v Lidi pri Ramli, v Ram-Allah-i, Džifneh-i, Birsset-u, Tajbeh-u in Naplus-u ob potu iz Jeruzalema v Nazaret. Berž ko patriarhovo semenišče v Bejt-Džalli premore dajati potrebnih duhovnov, se bodo polagoma napravljale še druge semenisa. Več sv. krajev so katoličani v novo pridobili, druge olepsali. Temu vkljub pa se kupla pri cerkvi božjega groba iz znanih vzrokov vsaja, in Francozu zročena cerkvice, podertina sv. Ane, je to, kar je bila. Kdaj pač pride čas, da se katoliške vlade na Večeru tako popečajo za sveto zemljo, kakor rusovska vlada sedanja dobo; kdaj že bodo pomogle svoji materi cerkvi k njenim vterjenim pravicam? Poslednjič naj še opomnimo, da tudi šole za dečke se množijo in boljajo, kolikor je moč, da se je zopet več domačinov posvetilo mašništvu in samostanstvu, in do 1200 nevernikov, krivo-vercev in razkolnikov je bilo sprejetih v naročje kat. Cerkve. (Kat. Bl. a. T.)

V Rimu so se 6. t. m. pričele očitne molitve, zapovedane od Pija IX, da bi Bog odvernil tolike šibe od Italije in od Poljskega, ki je postalo polje klanja in kervi. —

Misijonar Miroslav Chmeliček, poprejšnji dopisnik v Danico, piše svojemu bratu, da je zdaj v državi Illinois v severni Ameriki. Berž ko je prišel, je po željah svojega škofa obhajal misijon z ondi raztresenimi Čehi in Poljaki. Svojo duhovnijo ima v lepem in zdravem kraju ob nar večji reki na svetu, Misisipi, v mestu Chester-u, in duhovnjani so mu Amerikani, Nemci, Francozi, Čehi, Poljaki, — poslednjih 40 deržin. V vsi altonski škofiji je 70 duhovnov. (Hlas.)

Lesniki, jabelka in lesnika.

Torinski poslance La Farina, si je bil „factum“ Gr. Kavurju v njegovih rovarskih osnovah, je v Torinu uveljavil. — Laski časniki neprenehoma pripovedujejo, kako se morijo briganti in Sardinici, pa da ni nikjer več varnosti. „Nuova Europa“ n. pr. pravi: „Ze tri leta je, kar je okrajina Vasto-nske postala pekel; gosposka pa jo v Torinu popisuje kskor vert miru in pokoja.“ V Altedi, blizo Bolonje, so uno nedeljo kraljevi soldati kakor tolovaji priderli v cerkev in so jo posedli, skrunili spovednice, altarje itd. s svojo robo. Eden se je prederznil celo svojega psa djati pred Narsvetjši in ondi norčevati!! Ljudje pa so mogli brez Božjo

službe biti. Zastonj so se tolovajem ponujale druge stanovanja; rekli so, da jim niso všeč... Take šibe prihajajo nad ljudstvo, ki ga je poprej Božje varstvo zapustilo — zavoljo nečistosti, preklinovanja, nejevere, krivice, deveš tudi ti Ljubljana! zavolj nečistosti —. Na gnezdo, kjer se je preveč smradu nalezlo, pride oginj z nebes. Med tem takim pa sv. Oče v okrožnici do katoliških škofov milo zdihujejo zavoljo silo trinoške cerkvenoskrbne vojske, ki jo vojskuje zlasti piemonška vlada zoper katoliško Cerkev. Tolazi jih le pogled na serčne kardinale in škofo po ječah in v pregnanstvu, ki junaško branijo nauk Zveličarjev in njegove Cerkve. Žalujejo prav posebno zavolj velike spačenosti, ktera se zaseva z malopridnimi spisi in bukvami, igrokazi, vsakterimi zmotami in nesramnostmi, s strupom nejevere in vnemarnosti, s preziranjem duhovske oblasti itd. — Dve čisto nasprotni reči: Življenje svetnikov nam kaže prelepe zglede, kako so se vojskovali mladenčji, device, de so premagali posvetno ljubezen in ohranili čisto ljubezen, zapustili časte nasladnosti, da bi si večno veselje privojevali: romani, igrokazi, posvetno pesništvo pa uči posvetno ljubezen uživati in zaničuje čisto, Bogu darovano ljubezen po samostanih itd... Kje je modrost? — Angleški dnevnik „Saturday Review“ lepo serce za Poljake razodeva, on pravi: „Vlada bo imela dolžnost, razprave (zastran Poljskega) v edinoost iz Avstrijo in Francijo tako dolgo nadaljevati, da se razodene, da je nemogoče za Poljsko kaj znatnega doseči!“ — V Vratislavu je imel 5. u. m. novo mašo gosp. Laake, ki je bil lansko leto še protestantsk pridigar v Fehrbelinu in je mogel zapolj prestopa v katoliško Cerkev veliko preterpeti. To je bila tudi lepa nova maša. — Svobodna Italija je jela svojim služabnikom tudi dlake pod nosom šteti; „Campana del Pop.“ namreč pripoveduje, da je napolitanski prefekt dal skrivno povelje, da smejo vradniki nositi le samo berke in pa obradek (il pizzo). — Silši se, da po vsem Kavkazu je na dolgo in široko razmrežena zaklétev zoper rusovsko vlado. — Velikovarandinski greško katoliški škof Szilágyi je odmenil založiti samostan za greško-slovenske mnihe svetiga Bazilija. (Cyr. a Met.) — Kterega greha se je nar težej varovati? Menda opravljanja in krivih sodba; — drugi so kdej ugnani: ta zlodej pa pod vsako grivo tiči, in po vsaki stezi naproti pride. — Na ucko pristavo v hiso nekega silo bogatega hebreja pride katoličan na obiskovanje. Jel je pa bruhati nar nesramniši obreko vanje zoper sv. Očeta sedanjega papeža, potem se oberne k hišnemu gospodarju in k njegovi ženi, ter reče: „Kaj pa vi pravite zastran tega gospoda?“ — „Za mojo stran,“ odgovori hebrejic nejevoljin, „terdim, da ne more biti družega, kakor le velik hudobnež, kdor tako črni poglavarja svoje vere!“ (Casi che non sono casi.) — To je pač tečin zaloglej za marsikoga, ki se katoličan imenuje, pa z vsm potepinstvom rajši potegne, kakor pa s svojo cerkvijo. — Angleži so prešteli, da samo na Angleškem je v 14 letih (od 1847—1861) pogorelo 39.927 oseb zavolj obrocev ali krinolin, tedaj po 8 na dan eno k drugemu. Lepa slava obročem!

Nevtrudeni Misijonar Nik. Olivieri, smo ravno kar iz Benedk zvedili, je (blezo v Masilli) na smertni postelji, naj berže zdaj že — umerl.

Drobtina.

Pes in kača. Neki Indijan gre iz svoje kočice na lov. Ker ga ni bilo doma, se strašno velika kača v kočico splazi, ter se naravnost na zibelko spne, kjer je malo deto spal. Bila bi ga gotovo pogoltnila, ako bi velik pes, ki je

po dvorišu letal, šumenja ne bil začutil. Ropot pa je izviral od zibelke, ktero je kača bila prevernila. Zvesti čuvaj priteče, ugleda pošast, nanjo plane, ter jo po hudim borjenji usmerti. Gobec bil mu je še ves okervavljen, ko začuti svojiga gospodarja z lova priditi. Urno mu naproti steče, in mu z nenavadnim živim veseljem razodeva, da mu je ravno kar veliko dobroto storil. Mož že zato nekoliko nepokojin, ker vidi psa kervaviga, najde stopivši v kočico še zibelko poveznjeno. Ko té dve reči v mislih tehta, precej sklene, da je pes dete umoril. Nagla togota ga zgrabi, poméri puško in psa vstreli. Potlej stopi k zibelki, jo oberne, in svojiga sinka sladko spijočiga najde. Silno se zavzema in spozná svoje krivično djanje. Še le britkejši pa si očita, ko nekaj stopinj od psa zadavljeno kačo ugleda. Spozná, da pes je otročiču življenje otel in solze so ga oblivale. — To nas uči, da prehitro nikdar po dozdevi ne sodimo; zakaj ona pogosto prevari. Dobro popred preišimo. Kolikokrat so že take sodbe nerazumniga prenagljenja nar žalostnejši nasledke imele! — Dalje nas uči, da prve napade jeze zadušimo, zakaj ona človeka k sleherni sili zapeljati zamore. Kako britek kes si tisti pripravlja, toda prepozno, ki se ti slepi strasti prepusti! — Zraven tega je pa kača podoba zapeljivcov, katerim otroci dostikrat v žrelo pridejo, ako jih starši brez varha pustijo. A. Št.

Duhovske spremembe.

V goriški nadškofiji. Čast. gosp. Jan. Zgonik, lokalist v Ščerbini, se je v pokoj podal. Vis. čast. gosp. Jan. Mozetič, kanonik in dekan z mitro, viši šolski nadzornik, je po 8dnevni bolezni 7. t. m. v Gospodu zaspal. Naj v miru počiva!

V ljubljanski škofiji. G. Fr. Arhar gre z Grada za beneficiata v Voglje; g. Mir. Križnar, novoposv., za duh. pom. v Grad; g. Ant. Vonča z Verhnike v Bevke za nasamnika ali ekspoz.; g. Leop. Klinar, novoposv., za duh. pom. na Verhniko; g. Jan. Počkar iz Hrenovic za nasamnika v Matenjo vas; g. Jože Gerčar, novoposv., za duh. pom. v Hrenovice.

V terzaški škofiji. Čubeška fara je podeljena g. Fr. Ovseneku. Vranjski fajmošter, g. Matija Muzina, so se podali v pokoj. Umerla sta: g. Jož. Brečević, fajm. v Kringi, in pa g. Fr. Vidmar, duhovnik v pokouju v Bujah. R. I. P.!

Dobrotni darovi.

Za afrik. mis.: Po g. K. 2 tol. — Iz Teržiča po g. F. V.: M. M. 1 gold.; P. M. 1 gold.; L. K. 1 gold.; M. H. 1 gold.

F. D. Za odkupljenje zamurcov (ali pa za afrikanski misijon.) 2 gold.

Za pogorelce v velikem Mraševem v Cirkilanski fari † † † hranilnične bukvice, ki so dale 155 gold. 89 kr. (Smo že odpravili na svoje mesto. Vr.)

Pogovori z gg. dopisovalci.

P. n. gg. K. in V.: Za oboje serčna hvala. — G. S.: Pervo precej prihodnjič; drugo, ravno tako primerno, nar prej ko bo moč. — G. dr. St.: Prejeli in oddali. — G. P. pri sv. J.: Podobice prejeli in utegnejo prav priti; „od m-ške konz. ob čas. obl.“ pa nismo nič dobili, kar ste omenili. — G. B. U.: Hval, prejeli prijazni list in denar. — G. P.: Bomo skusili kmali. — G. P. v G.: Prav lepa hvala; skusili bomo drugo pot. G. M. v I.: Za zdaj prepozno došlo; drugi pot.